

Marta Ondrášková

Z historie knihovny v Břeclavi

V prosinci 1995 si Městská knihovna v Břeclavi připomněla 75 let svého trvání. Historie breclavského knihovnictví je ale více než stoletá - sahá do 2. poloviny minulého století, kdy v roce 1882 vznikl čtenářský spolek Břetislav. Jeho knihovna měla značný význam při vzniku a rozmachu českého národního uvědomění na Břeclavsku. Břetislav měl vedle své spolkové knihovny také veřejnou knihovnu a veřejnou čítárnu, půjčoval knihy a časopisy, pořádal ochotnická divadelní představení a přednášky, podporoval sborový zpěv. Jeho knihovna rostla dary příznivců a v roce 1914 už měla 2.296 svazků a 212 čtenářů.

Nová etapa rozvoje českého knihovnictví nastala po vzniku republiky. V roce 1919 byl vydán Zákon o veřejných knihovnách obecních, který ovlivnil i otevření Veřejné knihovny města Břeclavi 1. prosince roku 1920. Jejím základem se pravděpodobně stala knihovna spolku Břetislav. Během prvních 10 let své existence, tj. do roku 1930, se breclavská knihovna zařadila mezi 7 největších knihoven na Moravě. V roce 1930 už měla 12.250 svazků knih, 948 čtenářů a 45.388 výpůjček. Tohoto nebývalého rozmachu dosáhla především díky práci profesionálního knihovníka Karla Sýkory, který zde působil od poloviny 20. let až do roku 1938.

Z dalších peripetií složitého vývoje je třeba připomenout záchranu knižního fondu před okupací zapůjčením knihovnám v Hodoníně a v Otrokovicích, poválečné umístění knihovny v suterénu českobratrského kostela v Břeclavi, v roce 1949 přestěhování na místo dnešního působení na ulici Národních hrdinů po Občanské záložně. Významnou kulturní událostí bylo založení Divadla poezie Proměna pod její střechou v roce 1954. Přístavba nové budovy v roce 1979 znamenala rozšíření a zkvalitnění služeb pro veřejnost i lepší podmínky pro pracovníce knihovny. Postupně početně rostl i knižní fond přes negativní zásahy a vyřazování děl politicky nežádoucích autorů v 50. letech a na přelomu let 60. a 70.

Kromě funkce městské knihovny plnila breclavská knihovna od roku 1949 i roli knihovny okresní a postupně centra řídicí, metodické, bibliografické, informační a meziknihovní výpůjční služby pro všechny knihovny okresu Břeclav a také personálního střediska profesionálních i dobrovolných knihovníků. Svým vybavením, ale i rozsahem a intenzitou své činnosti byla breclavská knihovna řadu let počítána mezi nejlepší knihovny Jihomoravského kraje. Pracovnice odboru knihovnictví Národní knihovny v Praze hodnotí v Analýze Městské knihovny v Břeclavi z roku 1994 okres Břeclav do začátku 90. let „z aspektu zajišťování knihovnických služeb všem obyvatelům jako jeden z nejlepších v České republice“.

Rozhodnutím přednosty Okresního úřadu v Břeclavi byla Okresní knihovna v Břeclavi v závěru roku 1992 zrušena. Každá veřejná profesionální i neprofesionální knihovna se stala samostatnou jednotkou, jejím zřizovatelem je obec nebo město, právní subjektivitu však získala pouze Městská knihovna v Břeclavi. Proces transformace se odehrál velmi rychle a nečekaně, bez náležité přípravy, znamenal úplný rozpad okresního knihovnického systému a přerušení profesních komunikačních vazeb. Je velmi diskutabilní a teprve v časovém odstupu bude možné prokázat, zda tento hluboký zásah do práce knihoven v okrese úrovni kulturních služeb občanům skutečně prospěl. Výsledky práce knihoven v posledních třech letech, zejména v menších obcích, napovídají, že nikoliv.

Městskou knihovnu v Břeclavi zřizuje město Břeclav. Jako jedna z mála bývalých okresních knihoven České republiky žádnou regionální funkci nemá. Pro občany města Břeclavi zajišťuje své služby kromě hlavní budovy ve městě také v pobočkách v Poštorné, Charvátské Nové Vsi, Ladné a ve Staré Břeclavi a také v breclavském Domově

důchodců. Ve svých fondech má knihovna v současné době 133.000 svazků, využívá ji kolem 5.000 stálých čtenářů a ročně jí projde 60.000 návštěvníků. V roce 1996 zaznamenala 291.722 výpůjček. Tradiční knihovnické služby rozšířila o provoz antikvariátu, kopírovací služby a v posledních měsících o půjčování kompaktních disků v hudebním oddělení. Ročně uskuteční téměř 300 kulturních akcí, převážně pro děti a mládež, každoročně se podílí na organizaci Břeclavských svatováclavských slavností, svátku místní kultury, pořádá vzdělávací akce pro dospělé (např. kursy rychlého čtení, grafologie, semináře k problematice psychologie, literární historie atd.). Po transformaci se podařilo díky pochopení zřizovatele přestěhovat do nových prostor pobočku ve Staré Břeclavi, získat skladovací prostory pro největší pobočku v Poštorné, do nových prostor přestěhovat také pobočku v Charv. Nové Vsi. Pomocí počítačů buduje břeclavská knihovna nový informační systém tak, aby zkvalitnila své služby občanům a udržela krok s ostatními moderními knihovnami České republiky.